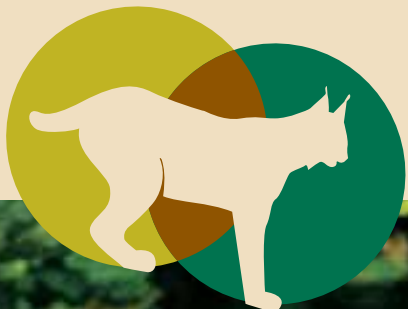

DinaRis

slovenija
magyarország
hrvatska

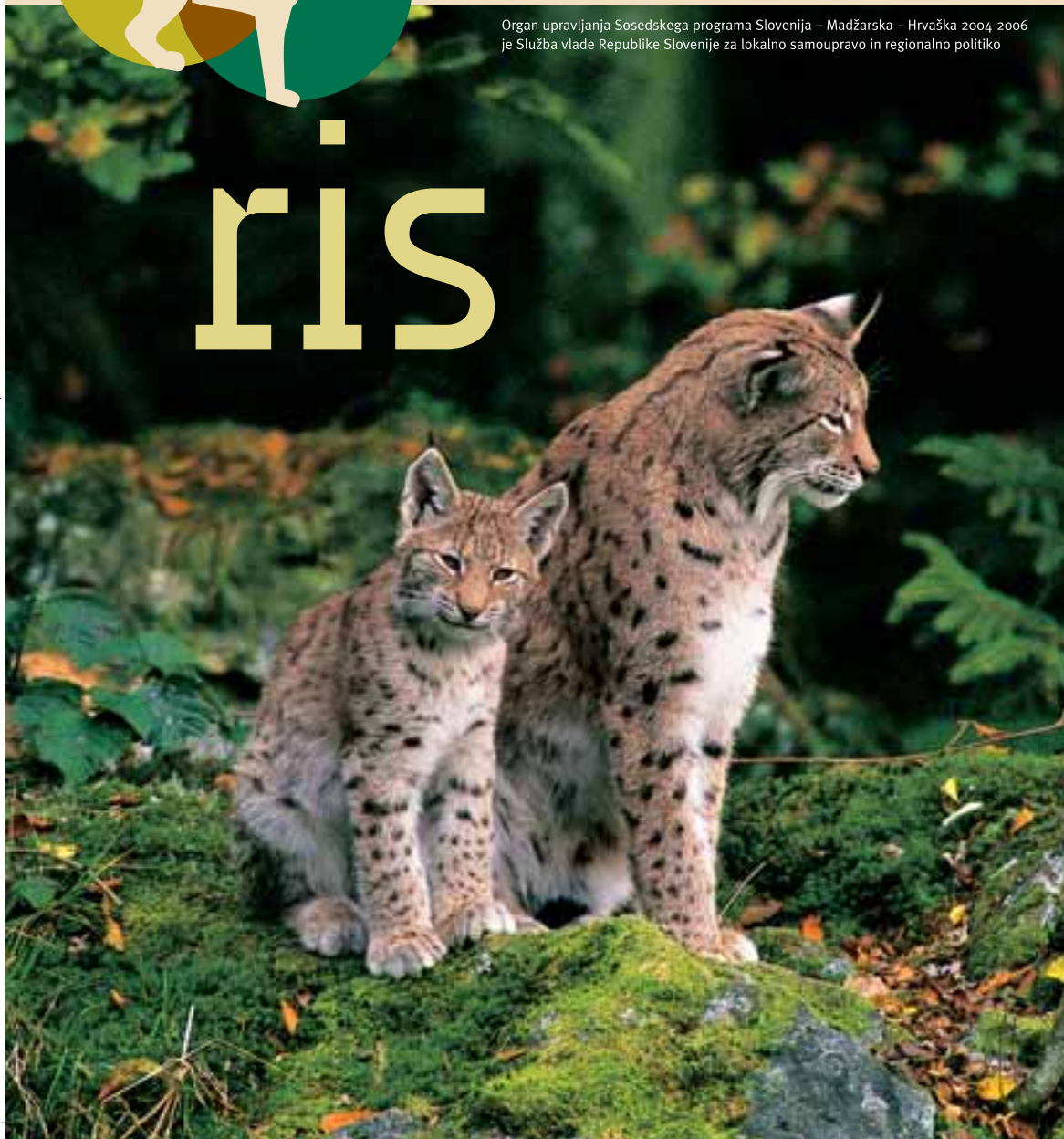

Provođenje projekta su-financira Evropska Unija u okviru Interreg III A Programa za susjedstvo Slovenija - Madžarska - Hrvatska 2004 - 2006.

Projekt delno financira Evropska unija v okviru Programa pobude Skupnosti INTERREG III A Sosedskega programa Slovenija – Madžarska – Hrvaška 2004-2006

Organ upravljanja Sosedskega programa Slovenija – Madžarska – Hrvaška 2004-2006 je Služba vlade Republike Slovenije za lokalno samoupravo in regionalno politiko

ris

- 1** Zakaj je ris pomemben?
Zašto je važan ris?
- 2** Dejstva o dinarski populaciji risa
Činjenice o dinarskoj populaciji risa
- 3** Znaki prisotnosti risa
Znakovi prisutnosti risa
- 4** Razlogi za ogroženost dinarske populacije risa
Razlozi ugroženosti dinarske populacije risa
- 5** Kako rise preučujemo?
Kako proučavamo risove?

Zakaj je ris pomemben?

Zašto je važan ris?

Risi preživijo in se uspešno razmnožujejo samo v prostranih naravnih okoljih, bogatih s hrano. Za njihov dolgoročen obstoj pa je najpomembnejši pozitiven odnos ljudi do njihovega bivanja v našem skupnem okolju.

Risovi preživljavajo i uspešno se razmnožavajo samo u prostranom prirodnom okolišu bogatom hranom. Za njihov dugoročan opstanak najvažniji je pozitivan stav ljudi prema njihovom postojanju u našem zajedničkom okolišu.

Na območju Slovenije in Hrvaške živijo štiri evropske velike zveri: rjavi medved, volk, evrazijski ris in šakal. Vse štiri vrste so ogrožene ali celo iztrebljene v večini svojega nekdanjega življenjskega prostora in prava redkost je, da v neki državi njihove populacije še vedno obstajajo.

Na področju Slovenije i Hrvatske žive četiri evropske velike zvijeri – smeđi medvjed, sivi vuk, euroazijski ris i čagalj. Sve četiri vrste ugrožene su ili čak istrijebljene u većini svojih staništa i prava je rijetkost da u jednoj zemlji još uvijek postoje njihove populacije.

■ šakal / čagalj

■ volk / sivi vuk

■ rjavi medved / smeđi medvjed

Kot plenilec se ris nahaja na vrhu prehranskega spleta, tako da so mu za obstoj pomembna velika, mirna območja, bogata z rastlinstvom in živalstvom. Obstoj zdrave populacije risa je znak, da je okolje v katerem živi ohranjeno in kvalitetno, bogato z divjimi parkljarji in z gostim vegetacijskim pokrovom, ki nudi dobro zavetje. Tak habitat je pomemben tudi za mnoge človekove aktivnosti – turizem, lov, rekreacijo. Je izvor hrane rastlinskega in živalskega izvora, hkrati pa tudi neprecenljivo naravno bogastvo. Ris je sestavni del biotske raznolikosti in je kot njen ključni element za normalno delovanje gozdnega ekosistema nezamenljiv. Je selektiven plenilec, ker pogosto lovi šibkejše osebkne in s tem uravnava zdravstveno in številčno stanje populacij plena. Če ni plenilcev, ki bi rast populacije rastlinojedov omejevali, lahko njihova prekomerna številčnost negativno vpliva na rastlinski pokrov, kar lahko povzroči znatne škode lesni industriji.

V današnjem modernem svetu, ko je stik z neokrnjeno naravo prava redkost, se zaradi prisotnosti risa v naših gozdovih odpirajo nove možnosti za razvoj ekoturizma. Na dejstvu, da na Hrvaškem in v Sloveniji živijo populacije vseh štirih velikih zveri, se lahko gradi prepoznavnost lokalnih izdelkov in razvija turistična ponudba in tako v sožitju z naravo krepi lokalno gospodarstvo.

Ris se kao predator nalazi na vrhu hranidbene piramide te su mu za opstanak potrebna prostrana mirna područja, bogata životinjskim i biljnim svijetom. Postojanje zdrave populacije risa znak je da je stanište na kojem živi očuvano i visoke kvalitete, da je bogato divljim parnoprstašima te da gustim biljnim pokrovom pruža dobar zaklon. Takvo stanište važno je i za mnoge ljudske aktivnosti – turizam, lov, rekreaciju, izvor je hrane biljnog i životinjskog podrijetla te je nemjerljivo prirodno bogatstvo. Ris je sastavni dio biološke raznolikosti, a kao njen ključni element neophodan je za normalno funkcioniranje šumskog ekološkog sustava. Selektivni je predator jer napada slabije jedinke, čime regulira zdravstveno stanje populacije plijena i njihovo brojčano stanje. Kada nema predatora koji ograničava rast populacije biljojeda, njihova prekomjerna brojnost može imati negativan utjecaj na biljni pokrov i uzrokovati znatne štete drvnoj industriji. U današnjem modernom svijetu, kada je susret s netaknutom prirodom prava rijetkost, činjenica da je ris prisutan u našim šumama otvara mogućnosti za razvitak ekoturizma. Na spoznaji da u Hrvatskoj i Sloveniji žive populacije svih četiriju velikih zvijeri može se graditi prepoznatljivost lokalnih proizvoda i razvijati turistička ponuda, te u suživotu s prirodom osnažiti lokalno gospodarstvo.

Dejstva o dinarski populaciji risa

Činjenice o dinarskoj populaciji risa

Pra-prababica dinarskih risov: ena izmed treh samic in skupaj šestih osebkov, ki so osnovali dinarsko populacijo, v karanteni na Kočevskem leta 1973. Po izumrtju v začetku 20. stoletja se je ta vrsta k nam vrnila z ponovno naselitvijo iz Slovaške leta 1973.

Pra-prabaka dinarskih risova: jedna od tri ženke i ukupno šest risova, koji su začetnici dinarske populacije, u karanteni u Kočevju 1973. godine. Nakon što je početkom 20. stoljeća izumrla, vrsta se vratila ponovnim naseljavanjem iz Slovačke 1973. godine.

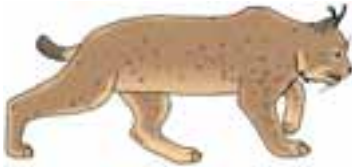

V Sloveniji in na Hrvaškem živi evrazijski ris (Lynx lynx), ki je največja vrsta risov in tehta od 16 do 30 kg. Ima mačje telo, z značilnimi čopki na ušesih in kratek rep, ki dosega približno petino dolžine trupa.

Ris je visoko specializiran plenilec. Njegov glavni plen so parkljarji, kot so srna, jelen in gams. V dinarskih gozdovih so v času njihovega obilja pomembna hrana tudi polhi. Človeka nikoli ne napada. S posameznim večjim plenom se ris hrani več dni.

Risi živijo samotarsko, teritorialno življenje. Osrednji deli teritorijev osebkov istega spola se praviloma izključujejo, prihaja pa do prekrivanja med teritoriji samcev in samic.

Avtohtona populacija risa je v dinarskem prostoru izumrla v začetku 20. stoletja, najverjetneje zaradi prehranske osiromašenosti življenjskega prostora in intenzivnega lova. V začetku sedemdesetih let prejšnjega stoletja pa je med kočevskimi lovci in gozdarji zaživel ideja, da bi risa kot lovno vrsto ponovno naselili. Tako so leta 1973, po 46 dneh v

Ris je tipičen lovec iz zasede. Plenu se neslišno približa, potem pa z večmetrskimi skoki bliskovito napade. Ni vztrajen tekač in plena ne preganja. Če mu lov v nekaj desetih metrih ne uspe, odneha.

Ris je tipičan lovac iz zasede. Nečujno se približava plijenu, zatim ga skokovito od nekoliko metara munjevito napadne. Nije ustrajen trkač i ne naganja plijen. Ako lov ne uspije, ris odustaje nakon nekoliko desetaka metara.

U Sloveniji i Hrvatskoj živi euroazijski ris (Lynx lynx), najveća vrsta risa čija se masa kreće od 16 do 30 kg. Ima tijelo mačjeg oblika, s istaknutim čupercima na ušima i kratkim repom, koji je dug otprilike kao petina dužine trupa.

Ris je visoko specijalizirani predator. Njegov glavni plijen su parnoprstaši, kao što su srna, jelen i divokoza. U dinarskim šumama su, u vrijeme kad ih je bilo mnogo, i puhovi bili važan dio risove prehrane. S pojedinim većim plijenom ris se hrani nekoliko dana, a čovjeka nikada ne napada.

Živi samotno i teritorijalna je životinja. Središnji dijelovi teritorija jedinki istoga spola se u pravilu isključuju, no dolazi do preklapanja teritorija mužjaka i ženki.

Autohtona populacija risa na dinarskom je prostoru izumrla početkom 20. stoljeća, najvjerojatnije zbog nedostatka plijena i intenzivnog lova. Početkom sedamdesetih godina prošlog stoljeća među kočevskim lovcima i šumarima je zaživjela ideja o ponovnom naseljavanju risa kao lovne vrste. Tako je 1973. godine, nakon 46

Kot ostale mačke je tudi ris izraziti mesojed, zato je njegov obstoj odvisen od obstoja njegovega plena. Pomanjkanje plena je bilo ob intenzivnem lovu najverjetneje tudi glavni dejavnik njegovega izumrtja.

Ris je, kao i ostale mačke, izraziti mesojed i zato njegov opstanak ovisi o plijenu. Nedostatak plijena je uz intenzivan lov najvjerojatniji uzrok njegovog izumiranja.

karanteni, v kočevske gozdove izpustili šest risov (tri samice in tri samce), ki so jih pripeljali iz Slovaške. Že naslednje leto so se risi pojavili na Hrvaškem, leta 1980 pa tudi na zahodu Bosne.

Število risov v Sloveniji in na Hrvaškem je do sredine osemdesetih let prejšnjega stoletja naraščalo. Kasneje pa podatki kažejo na stagnacijo ali celo upadanje populacije. Dejanskega števila osebkov v populaciji zaradi velike zahtevnosti tovrstnih raziskav na žalost ne poznamo.

Danes tako mednarodna kot tudi nacionalna zakonodaja Slovenije in Hrvaške štiti risa kot ogroženo vrsto. Hrvaška je leta 2005 sprejela Nacionalno strategijo upravljanja z risom, v Sloveniji pa sprejemanje podobne strategije pravkar poteka. Strokovnjaki s področja varstva in upravljanja z risom iz obeh držav pripravljajo predlog Skupne strategije upravljanja z risom, saj je čezmejno sodelovanje nujno za ohranjanje te ogrožene populacije.

dana karantene, u kočevske šume pušteno šest risova (tri mužjaka i tri ženke), koji su dovezeni iz Slovačke. Već sljedeće godine risovi su se pojavili u Hrvatskoj, a 1980. godine i na zapadu Bosne.

Broj ovih životinja u Sloveniji i Hrvatskoj rastao je do sredine osamdesetih godina prošloga stoljeća. Podatci govore o stagnaciji ili čak smanjenju populacije nakon tog razdoblja. Nažalost, točan broj jedinki ne znamo, a razlog tome je velika zahtjevnost takvih istraživanja.

Danas međunarodni i nacionalni zakoni Slovenije i Hrvatske štite risa kao ugroženu vrstu. Hrvatska je 2005. prihvatila Nacionalni plan upravljanja populacijom risa, dok je u Sloveniji prihvaćanje sličnog plana upravo u tijeku. Stručnjaci za zaštitu i upravljanje risom iz obje države pripremaju zajednički prijedlog strategije upravljanja risom, jer je prekogranična suradnja neophodna za očuvanje ugrožene populacije.

Ponovna naselitev risa v dinarski prostor leta 1973 je bila pionirska in hkrati ena izmed najpomembnejših in najuspešnejših naravovarstvenih akcij lovcev v tem delu Evrope. Morda je bilo uspešno parjenje v karantenski obori v Trnovcu pred izpustom v naravo srečno naključje, ki je pomembno prispevalo k uspešnosti ponovne naselitve.

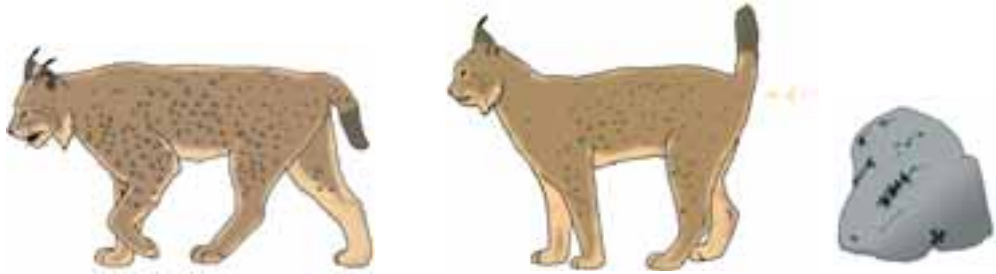
Ponovno naseljavanje risa 1973. godine na prostor Dinarida je bio pionirski poduhvat te jedna od najvažnijih i najuspješnijih lovačkih akcija zaštite prirode u ovom dijelu Evrope. Možda je uspješno parenje u prostoru karantene u Trnovcu, tik pred puštanje u prirodu, bila sretna slučajnost koja je iznimno doprinijela uspešnosti ponovnog naseljavanja.

Znaki prisotnosti risa

Znakovi prisotnosti risa

■ pes

■ ris

■ domača mačka

Odtisi šap

Stopinja risa ima za mačke značilno okroglo obliko. V širino meri od 7 do 9 cm, pri čemer so odtisi sprednjih šap večji od zadnjih. Pri hoji je dolžina koraka od 80 do 120 cm. Tako kot druge mačke lahko tudi risi vpotegnejo kremplje, ki zaradi tega ne puščajo odtisov. Po odsotnosti odtisov krempljev stopinjo risa tudi najlažje ločimo od sledi psa, volka ali lisice.

Otisci šapa

Šapa risa ima okrogli oblik karakterističan za mačke. Široka je od 7 do 9 cm, pri čemu su otisci prednjih šapa veći od stražnjih. Dužina koraka u hodu iznosi od 80 do 120 cm. Kao i druge mačke, ris može uvući kandže, koje tada nisu vidljive u otisku. Temeljem odsutnosti kandži najlakše raspoznavemo otisak risa od otiska psa, vuka ili lisice.

Iztrebek

Iztrebek risa običajno ni debelejši od 2,5 cm. Podobno kot iztrebek domače mačke je pogosto na enem koncu zašiljen. Večji del iztrebka običajno sestavljajo dobro vidne dlake sesalcev. Občasno lahko ris iztrebek tudi zakoplje.

Izmet

Izmet risa najčešće nije deblji od 2,5 cm. Slično kao i izmet domaće mačke, na stražnjem je kraju često konično šiljast. Veći dio izmeta uglavnom čine dobro vidljive dlake sisavaca. Ris obično zakopava svoj izmet.

Markiranje z urinom

Risi med seboj pogosto komunicirajo preko markiranja z urinom, ki ima močan, rahlo muškati vonj. Največkrat markirajo opazne, pokončne objekte, kot npr. debla in korenine dreves, večje kamne, manjše iglavce, umetne objekte in podobno.

Markiranje urinom

Risovi međusobno komuniciraju putem markiranja urinom, koji ima snažan, rahlo-muškatni miris. Najčešće označavaju uočljive, uspravne objekte: debla i korijenje drveća, veće kamenje, manja crnogorična stabla, umjetne objekte i slično.

Oglašanje

Risa najpogosteje slišimo v času parjenja (februar-marec), ko se samec in samica na večje razdalje kličeta z glasnim mijavkanjem. Nekoliko tišji je klic med materjo in mladiči, poleg tega pa so pri risih opisali še 8-10 drugih zvočnih signalov.

Glasanje

Risa se najčešće čuje za vrijeme parenja (veljača – ožujak), kada se mužjaci i ženke s većih udaljenosti dozivaju glasnim mijaukanjem. Nešto je tiše dozivanje između majke i mladunaca, a osim tih zvukova zabilježeno je još 8 – 10 drugih zvučnih signala.

Razlogi za ogroženost dinarske populacije risa

Razlozi ugroženosti dinarske populacije risa

Ris je že iz davnine neupravičeno na slabem glasu kot nevarna in zlobna zver, kar je privedlo tudi do iztrebljenja izvorne populacije na Hrvaškem in v Sloveniji. Današnja populacija se še naprej sooča z mnogimi grožnjami njenemu obstanku.

Risa od davnina neopravdano prati glas opasne i zločudne zvijeri, a takav je stav i doveo do iskorjenjivanja izvorne populacije u Hrvatskoj i Sloveniji. Današnja populacija i dalje je suočena s mnogim prijetnjama njenom opstanku:

Vse gostejša mreža prometnic »reže« risov prostor. To mu otežuje gibanje, iskanje hrane in iskanje partnerjev za razmnoževanje ter s tem ogroža njegov obstoj.

Sve gušča mreža prometnica presijeca životni prostor risa. To otežava kretanje, potragu za hranom i pronalazak partnera za razmnožavanje, a time ugrožava i opstanak risa.

Pomanjkanje plena: smatra se, da je padec številčnosti divjih parkljarjev eden izmed najpomembnejših razlogov, ki pripeljejo do izumiranja risa. V iskanju plena živali širijo svoj življenjski prostor, zmanjšuje se gostota naseljenosti in pada reproduktivni uspeh. Ob tem pa pomanjkanje plena tudi neposredno vpliva na večjo smrtnost mladih živali.

Konflikt s človekom: najpomembnejši vzrok smrtnosti risa so aktivnosti človeka. Ker se hrani predvsem z lovnimi vrstami divjadi, ga nekateri lovci smatrajo za neposrednega konkurenta, kar pogosto pripelje do nezakonitega odstrela. Tak odstrel stimulira tudi negativen odnos javnosti, ki je rezultat slabega informiranja s strani medijev.

Drobljenje habitata: z razvojem družbe se širi tudi mreža prometnic, ki vse bolj prodira v bivališča divjih živali. S tem ris izgublja svoj življenjski prostor, ki ga prometnice razsekajo na majhna, izolirana območja. To živalim otežuje gibanje, iskanje hrane in širjenje na nova območja ter tako vodi v upad razmnoževanja. Vedno pomembnejši delež smrtnosti pa so tudi pogini v prometu.

Genetska sorodnost: populacija risov na Hrvaškem in v Sloveniji izhaja iz treh parov ponovno naseljenih živali, ki so vse prihajale iz istega območja. Parjenje v sorodstvu neposredno vpliva na nižjo sposobnost dolgotrajnega preživetja populacije.

Neusklajeno upravljanje s populacijami: danes vseh dejavnikov, ki vplivajo na populacijo risa in njegovega plena, še ne poznamo. To lahko vodi v neustrezno upravljanje z njihovimi populacijami. Cilj projekta DinaRis je raziskati vse vidike upravljanja s populacijo risa in pripraviti predlog skupne slovensko - hrvaške strategije upravljanja, ki bo tej vrsti zagotovila dolgoročen obstanek.

Nedostatak plijena: smatra se da je smanjenje populacije divjih parnoprstaša jedan od važnijih razloga koji dovode do izumiranja risa. U potrazi za plijenom životinje šire svoje životne prostore, tako se smanjuje gustoća naseljenosti i pada reproduktivni uspeh. Nedostatak plijena također izravno utječe na povećanu smrtnost mladih životinja.

Konflikt s čovjekom: ljudske aktivnosti najvažniji su uzrok smrtnosti risa. Budući da se prvenstveno hrani lovnim vrstama, pojedini lovci risa smatraju izravnim konkurentom, što često dovodi do nezakonitog odstrjela. Takav odstrel potaknut je i negativnim stavom javnosti, koji je rezultat loše informiranosti od strane medija.

Fragmentacija staništa: razvojem društva širi se i mreža prometnica, koje sve više prodiru u staništa divljih životinja. Ris time gubi životni prostor, koji je prometnicama podijeljen na malena, izolirana područja. To sprječava kretanje životinja, potragu za hranom i širenje na nova područja te uzrokuje pad reprodukcije. Sve veći udio u smrtnosti čine i stradanja na prometnicama.

Genetska srodnost: populacija risa u Hrvatskoj i Sloveniji potječe od tri para reintrodiranih jedinki, koje su porijeklom s istog područja. Parenje u srodstvu izravno utječe na slabiju mogućnost dugoročnog preživljavanja populacije.

Neadekvatno upravljanje populacijama: trenutno nedovoljno poznavanje svih činjenica koje utječu na populaciju risa i populacije njegovog plijena može imati negativan utjecaj na akcije koje se provode u sklopu upravljanja tim populacijama. Cilj projekta "DinaRis" je istražiti sve aspekte upravljanja populacijom risa i donijeti prijedlog zajedničkog slovensko-hrvatskog plana upravljanja koji će osigurati dugoročni opstanak vrste.

Kako rise preučujemo?

Kako proučavamo risove?

Risi so živali, ki za življenje potrebujejo velika gozdna območja kjer lovijo plen, predvsem v nočnem času. Podnevi se umaknejo v mirna, odročna mesta, kjer počivajo. Takšno neopazno vedenje zelo otežuje preučevanje njihovega življenja. Z razvojem naravoslovnih znanosti in tehnike pa postaja tudi proučevanje takšnih "skrivnostnih" živali vse bolj učinkovito.

Risovima su za život potrebna velika šumska područja na kojima love plijen, prvenstveno tijekom noći. Tijekom dana se povuku u mirna, udaljena mjesta gdje se odmaraju. Takvo povučeno ponašanje dosta otežava proučavanje njihovog života. S razvojem prirodoslovnih znanosti i tehnike, proučavanje takvih "povučenih" životinja postaje sve učinkovitije.

Za proučevanje skrivnega življenja risov je potrebnega ogromno znanja, vztrajnega dela in sodelovanja z različnimi strokovnjaki. Najpogosteje spoznavamo njihovo življenje in potrebe po »majhnih koščkih«, zato so za zadostno poznavanje potrebne nenehne raziskave.

Za proučevanje tajnovitog života risa potrebno je mnogo znanja, ustrajnog rada i suradnja različitih stručnjaka. Najčešće njihov život i potrebe poznajemo po "malenim komadićima" pa su zato za pouzdano poznavanje potrebna neprekidna istraživanja.

Razširjenost risa v Dinaridih
(prirejeno po ELOIS bazi)

Raširenost risa u Dinaridima
(prilagođeno po ELOIS bazi).

- stalna prisotnost / stalno prisutan ● potrjeni občasni znaki prisotnosti/ potrjeni povremeni znaki prisotnosti
- nepotrjeni podatki o prisotnosti / nepotrđeni podaci o prisotnosti Vir: prirejeno po ELOIS

Daljinsko spremljanje osebkov

Gibanje risov v prostoru in njihovo aktivnost proučujemo smo s pomočjo daljinskega spremljanja posameznih živali. To omogočajo posebne ovratnice z vgrajenimi oddajniki radijskih signalov, satelitskimi sprejemniki, prenosnimi telefonskimi napravami ter senzorji, ki zaznavajo gibanje, merijo temperaturo in svetlobo.

Analiza habitata

S pomočjo zbranih okoljskih podatkov in podatkov o razporejanju in rabi prostora risov lahko pripravimo računalniške prostorske modele, s katerimi lahko proučujemo prostorske zahteve risov in primernost prostora zanje na velikih območjih. Ocenjujemo lahko razdrobljenost in kvaliteto njihovega življenjskega prostora ter preučujemo možnosti njihovega širjenja na območja, ki so jih poseljevali v preteklosti.

Daljinsko praćenje jedinki

Kretanje risova u prostoru i njihovu aktivnost proučavamo putem daljinskog praćenja pojedinih jedinki. To omogućuju posebne ogrlice s ugrađenim odašiljačima radijskog signala, satelitskim prijemnicima, prijenosnim telefonskim modulima te senzorima koji bilježe kretanje, mjere temperaturo i svjetlost.

Analiza staništa

Pomoću podataka o okolišu, podataka o rasprostranjenosti i upotrebi prostora možemo izraditi kompjuterske prostorne modele, pomoću kojih na velikim područjima možemo proučavati potrebu risa za prostorom i primjerenost određenog prostora za risa. Također možemo ocijeniti stupanj rascjepkanosti i kvalitetu njihovog životnog prostora te proučavati mogućnosti njihovog širenja na područja koja su naseljavali u prošlosti.

Spremljanje znakov prisotnosti risov in analiza plena in prehrane risa

Rise proučujemo tudi s spremljanjem sledi in proučevanjem drugih znakov kot so sledi v snegu, iztrebki in ostanki plena, ki jih najdemo v naravi. Tako ugotavljamo s čim se risi prehranjujejo, kje lovijo, kolikokrat so uspešni pri lovu, kakšne so živali, ki jih lovijo, katere živali se še hranijo z njihovim plenom in kako pogosto.

Genetika

Dinarska populacija risov je nastala iz majhnega števila živali, ki so verjetno že 34 let izpostavljene parjenju v sorodstvu. Dolgotrajno parjenje v sorodstvu lahko vpliva na pogostejše pojavljanje nekaterih genetskih napak, bolezni, skrajšanje življenjske dobe in zmanjšanje stopnje preživetja. S preučevanjem genetskega zapisa risov lahko zaznavamo verjetnost pojavljanja teh učinkov v populaciji. Poleg tega pa lahko z njihovo pomočjo prepoznavamo tudi posamezne živali, ocenjujemo velikost populacije, številčna razmerja med samci in samicami, povprečno življenjsko dobo ter uspešnost in pogostost prehajanja posameznih živali iz enega območja v drugo.

Pračenje znakov prisutnosti risa te analiza prehrane i plijena risa

Risove također proučavamo pračenjem tragova i proučavanjem drugih znakova kao što su tragovi u snijegu, izmet i ostaci plijena, koje pronademo u prirodi. Tako utvrđujemo čime se risovi hrane, gdje love, koliko su uspješni pri tome, kakve su životinje koje love te koje se još životinje hrane njihovim plijenom i koliko često.

Genetika

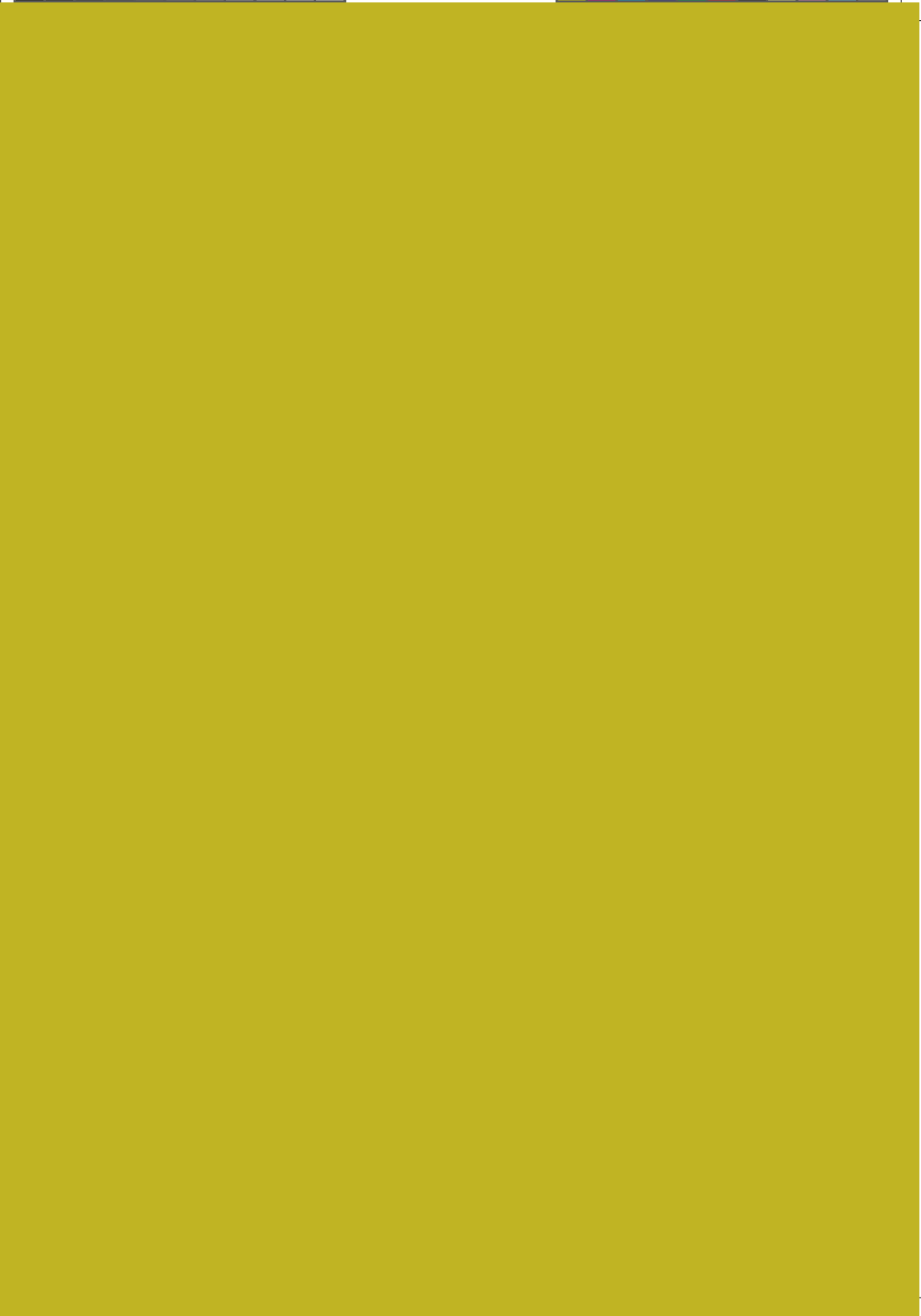
Dinarska populacija risa je nastala iz malog broja životinja, koje su vjerojatno već 34 godine izložene parenju u srodstvu. Dugotrajno parenje u srodstvu može utjecati na učestalije pojavljivanje određenih genetskih poremećaja i bolesti, a može i skratiti životnu dob te smanjiti postotak preživljavanja. Proučavanjem genetičkog materijala risova možemo saznati vjerojatnost pojavljivanja tih učinaka unutar populacije. Osim toga, možemo prepoznati i pojedinačne životinje, ocijeniti veličinu populacije, brojčane odnose između mužjaka i ženki, prosječnu životnu dob te uspješnost i učestalost prelazaka pojedinih životinja iz jednog područja na drugo.

Ris je pri izkorišćanju hrane varčen in se na enem plenu prehranjuje več dni. Pri tem pojede mišice, kože in prebavil pa se običajno ne dotakne. Zmotno je tudi prepričanje, da ris odnese glavo plena – takšno obnašanje je značilno za lisice.

Ris štedljivo koristi hranu te se jednim plijenom hrani više dana. Pri tome pojede mišice, dok kožu i probavne organe obično ne dira. Pogrešno je uvjerenje da ris odnese glavo plijena – takvo je ponašanje karakteristično za lisice.

Projekt DinaRis se izvaja na slovensko-hrvaškem obmejnem območju v severnih Dinaridih. Ris je pomemben predstavnik dinarskega živalstva. Njegovo varovanje zahteva kompleksen pristop na ravni celotne populacije, saj živali ne poznajo meja. Zaradi svoje občutljivosti, pa tudi svoje karizmatičnosti, predstavlja ta velika mačka primeren izziv za vzpostavitev čezmejnega naravovarstvenega sodelovanja, kar je cilj našega projekta. Več o projektu na www.dinaris.org.

Projekt "DinaRis" se provodi na slovensko-hrvaškem graničnem področju u sjevernim Dinaridima. Ris je važan predstavnik dinarskog životinjskog svijeta. Zaštita ove vrste zahtijeva složen pristup na razini cijele populacije, budući da životinje ne poznaju granice. Zbog svoje osjetljivosti, ali i karizmatičnosti, ova velika mačka predstavlja izazov za uspostavu prekogranične suradnje u zaštiti okoliša, što je i cilj našega projekta. Više o projektu pogledajte na www.dinaris.org.

Partnerji / Partneri:

Slovenski: Društvo Dinaricum
Biotehniška fakulteta
Zavod za gozdove
Zavod Symbiosis
Zavod Republike Slovenije za varstvo narave
Lovska zveza Slovenije

Hrvatski: Veterinarski fakultet, Sveučilište u Zagrebu
Nacionalni park Risnjak
Hrvatske šume, Uprava šuma podružnica Delnice
Državni zavod za zaštitu prirode

Avtorji besedil / Autori teksta:

Aleksandra Majič Skrbinšek, Magda Sindičić,
Miha Krofel, Hubert Potočnik, Tomaž Skrbinšek
Strokovna svetovalca / *Stručni savjetnici:*

Đuro Huber, Ivan Kos

Fotografije: Marko Masterl, Miha Krofel, Janez Gregori,
Janez Papež, Đuro Huber

Ilustracije: Paul Veenvliet

Za vsebino dokumenta je odgovorno Društvo Dinaricum in Veterinarska fakulteta Univerze v Zagrebu in v nobenem primeru ne izraža stališča Evropske unije.

Sadržaj ove publikacije je isključivo odgovornost Društva Dinaricum i Veterinarskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu i nužno ne predstavlja mišljenje i stajalište Evropske Unije.

